

DEPARTMENT OF
POLITICAL SCIENCE

FOUNDED 1999

Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева
Факультет журналистики и политологии
Кафедра политологии

**ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ҚОҒАМНЫҢ
ӘЛЕУМЕТТІК-САЯСИ МОДЕРНИЗАЦИЯСЫ:
ПЕРСПЕКТИВАЛАР МЕН СЫН-ҚАТЕРЛЕР**

Х-шы Халықаралық ғылыми-практикалық
конференция материалдары
5 мамыр 2020 ж.

**СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ
КАЗАХСТАНСКОГО ОБЩЕСТВА:
ПЕРСПЕКТИВЫ И ВЫЗОВЫ**

Материалы X-Международной
научно-практической конференции
5 мая 2020 г.

Нур-Султан, 2020

УДК 327(063)
ББК 66.4 (0)
С 69

Редакционная коллегия:

Доктор политических наук, профессор **Р.А. Нуртазина**, Казахстан
Доктор политических наук, профессор **Е.В.Матвеева**, Россия
Доктор политических наук, профессор **Хасан Язиджы**, Турция
Депутат VI Созыва Палаты представителей Национального собрания
Республики Беларусь – **Жданович Павел Леонидович**

Организационный комитет конференции: E-mail: polscience323@gmail.com

Информация о конференции на сайте: enu.kz

Рыстина И.С. – доктор PhD, доцент, зав.кафедрой политологии

Копежанова Д.Е.- доктор PhD, доцент кафедры политологии

Болатулы Нуржан – преподаватель кафедры политологии

«Социально-политическая модернизация казахстанского общества: перспективы и вызовы».

Сборник материалов X- Международной научно-практической конференции. (5 мая 2020 г) – Нур-Султан, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева.

ISBN 978-601-337- 131-3

Сборник материалов международной научно-практической конференции содержит тезисы докладов преподавателей, докторантов PhD, магистрантов в области политических наук. Основная тематическая направленность дискуссионных вопросов отражает аспекты реализации социальной политики государства в условиях глобализации, актуальные проблемы политической науки, философии Абая Кунанбаева в современных социально-политических реалиях, волонтерства в контексте формирования гражданского общества и реализация программы «Рухани жангыру», как новые тренды духовного обновления нации.

В докладах сохранен авторский стиль. Материалы сборника предназначены для широкого круга научной и научно-педагогической общественности, могут быть использованы в теории и практике прикладной политологии и международных отношений.

Ответственность за аутентичность и точность цитат, имен, названий и иных сведений, а также за соблюдение закона об интеллектуальной собственности несут авторы публикаций.

ISBN 978-601-337- 131-3

© Кафедра политологии
ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, 2020.

2. Назарбаев Н.А. Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://informburo.kz>. (Дата обращения: 21.04.2020 г.)
3. Жанкина Б.Ж. Межкультурная компетентность: понятие, структура и содержание // Вестник КарГУ. – Караганда, 2018. – №3. – С. 77-81.
4. Ахметова О.Л. Проблема формирования этнокультурной осведомленности личности в поликультурном социуме // Открытая школа. – 2019. – №5. – С. 25-29.
5. Н.А. Назарбаев – основатель казахстанской модели межэтнического и межконфессионального согласия / Под ред. Ж.А. Алиева. – Алматы: Жеті жарғы, 2016. – 212 с.
6. Сейдуманов С.Т. «Казахстанский путь» как ответ на вызовы времени // Общие ценности – основа развития и социальной справедливости. Сборник докладов и выступлений. – Астана: Институт Общественной Политики партии «Нур Отан», 2014. – 40 с.
7. Шайкемелев М.С. Казахская идентичность. – Алматы, 2013. – 225 с.
8. Независимый Казахстан глазами зарубежных экспертов: Книга-альбом на казахском, русском и английском языках / Автор идеи и сост. С.Ф. Мажитов. – Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2017. – 440 с.
9. Берденова А.С. Воспитательный потенциал социума в формировании активной позиции личности: сохранение духовно-нравственных ценностей, интереса и уважения к истории, культуре и традициям родного края // Открытая школа. – 2018. – №3. – С. 74-77.
10. Хасанов М.Ш. Семь граней великой степи и влияние сознания на развитие народа // «Семь граней Великой степи и актуальная казахская философия». Материалы Международной научно-практической конференции. – Алматы: Казахский университет, 2019. – 512 с.
11. Итоги реализации программы «Рухани жаңғыру» в 2017 году [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://365info.kz/2018/02/>(Дата обращения: 22.04.2020 г.).

Научный руководитель: Сергазин Е.Ф.
Балгабаева Айнұра Маратовна
ул. Манаса 20/1, г. Нур-Султан, 010000
8-708-821-11-80, airab01@mail.ru

Студент 1 курса экономического факультета ЕНУ им. Л.Н. Гумилева

Баян Айгерім
3 курс студенті
«Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық Университеті»
Қазақстан Республикасы, Нұр – Сұлтан қаласы

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТІНІҢ БЕС ӘЛЕУМЕТТІК БАСТАМАСЫ

Аннотация: Бұл мақала еліміздің тұңғыш Президенті, Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың 2018 жылдың 5 наурызында жасалған үндеуін талдауға арналған.

Кілт сөздер: мелекет, қоғам, әлеуметтік, елбасы, Президент, халық, жоба, несие, халықаралық, саясат, отбасы, ұлттық, мәселе.

Abstract: This article is devoted to the analysis of the address of the first President of the country, Nursultan Nazarbayev on March 5, 2018.

Key words: state, society, social, the head of state, president, population, project, credit, international, policy, family, national, question.

Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті, Елбасы ұсынған «Президенттің бес әлеуметтік бастамасы» халқымызға деген ең маңызды тарту болды. Аталған бастамалар еліміздің қазіргі кездегі ең өзекті деген мәселелеріне бағытталған [1, 24 б.].

Барлығымыз білетіндей, баспана мәселесі халқымызды толғандыратын жайттардың бірі болып табылады. Сондықтан бірінші бастама осы тұрғын үй мәселесіне арналған. Бұл бағдарлама тұрғысынан «7-20-25» жаңа бағдарламасы іске қосылды. Екінші деңгейлі банктерге пайызды 50-ден 20 пайызға азайту ұсынылды. Алдымен жас отбасыларды тұрғын үймен қамтамасыз ету көзделді. Бұл бағдарлама қаншама қазақстандықтарға баспана алуға мүмкіндік берді. Әсіресе қарапайым отбасылар қолжетімді баспанаға ие болды.

Елбасымыздың екінші бастамасы салық жүктемесін азайтуға бағытталған. Осыған байланысты ол өзінің Қазақстан халқына арнаған Үндеуінде: «Салыстырмалы түрде жалақысы төмен қазақстандықтарды қолдау үшін 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап олардың салық жүктемесін 10 есеге азайтып, 1 процент қана салық салуды ұсынамын. Ай сайын ең төменгі есептік көрсеткіштің 25 еселенген көлемінен аз жалақы алатындарға салынатын жеке табыс салығын азайту арқылы олардың салық жүктемесін жеңілдету керек... Нәтижесінде, еліміздегі барша жалдамалы жұмыскерлердің кемінде үштен бірінің, бұл 2 миллионнан астам адам, жалақысы жұмыс берушіге салмақ салмай-ақ көбейетін болады», – деді [2].

Жоғары білім алу сапасын арттыру мен қолжетімді білім алу мәселелері үшінші әлеуметтік бастама болып есептеледі. Бұл бастама аясында студенттердің жатахана мәселелері, білім сапасын одан әрі жақсарту шараларына көп көңіл бөлініп, қаралуда. Соған байланысты грант бөлу мәселелері де қаралды. Жыл сайын 54 мың грант бөлінеді. Елбасымыз өнеркәсіптегі революциялық жағдайларға байланысты техникалық мамандықтарға көп көңіл бөлу керек екенін атап өтті. 2022 жылдың соңына дейін жоғарғы оқу орындары мен колледж студенттерінің жатахана мәселесінің шешілуін тапсырды.

«Жоғары білім алуды қолжетімді жасау үшін және сапасын арттыру үшін мынадай шаралар жүргізу керектігі туындайды. Жыл сайын мемлекет тарапынан гранттар бөлініп отырады, 2018-2019 оқу жылына қосымша тағы 20 мың грант бөлу мәселесі қаралып отыр. Оның 11 мыңнан астамы техникалық мамандықтарға берілетін болады. Бұл сұранысқа ие жаңа экономикада жаңа маманды даярлап шығуға мүмкіндік береді», - деді Нұрсұлтан Әбішұлы.

Елбасымыздың төртінші бастамасы шағын және орта бизнесті дамытуға бағытталған. Елімізде бұл бағытты дамытуға үкімет тарапынан көптеген бағдарламалар, қаржыландырулар, жетілдіру құралдары бар екендігін білеміз. Еліміздің экономикасының дамуының бірден-бір тұтқасы, осы шағын және орта кәсіпкерліктер болып табылады. 2018 жылы шағын және орта бизнесті несиелендіру сомасы 20 миллиард теңгеге артып, 62 миллиард теңгені құрады. 2017 жылмен салыстырсақ, қазіргі таңда бизнеске байланысты несие алушылар саны 2 есе артты деуге болады және 14 мың адамды құрады. Бағдарламаның нәтижесінде, жеке кәсіпкерлер саны артып, елімізде жаңа жұмыс орындары ашылып, еліміздің дамуына өз үлесін қосуда.

Нарықтық экономика негізі – кәсіпкерлік. Мемлекетіміздің міндеті кәсіпкерлікті одан әрі дамыту. Статистикалық мәліметтерге сүйенетін болсақ, 2018 жылы жұмыссыздар саны 440 мыңнан астам адам болды, ал жұмыспен қамтылғандар саны 2 млннан астам адам [3].

Төртінші бастама аясында ауылдық жерлерді игерудің маңызы зор. Өйткені ауыл шаруашылығын қолға алып, дамытатын болсақ, экономикаға тигізер үлесі зор. Ауыл шаруашылығын оңтайлы игеріп, мемлекет тарапынан қолдау көрсететін болса, отандық өнімдерімізді пайдаланудың бірден-бір жолы. Еліміздің осы саласын көтеріп, неге отандық таза табиғи өнімдерімізді пайдаланбасақ.

Бесінші бастама – ол еліміздің біраз жыл бойы айтылып келе жатқан ең өзекті де, маңызды жайттардың бірі Орталық және Оңтүстік өңірлерге газ құбырын тартып, газбен қамтамасыз ету. Газға көшудің оң жақтары баршылық. Өйткені көмір жағып, ауаға қаншама зиянды заттар таралып жатыр. Бұл бастаманың жүзеге асырылуы біршама аймақтарды газбен қамтамасыз етеді. Газ тарту бастамасы 2018 жылдың шілде айынан басталды. Қазіргі таңда 2021 жылға дейін толықтай газдандыру жұмыстарын бітіру мақсаты көзделіп отыр.

«Біз Қараөзек (Қызылорда облысы) – Жезқазған–Қарағанды–Теміртау–Астана бағытында магистральді газ құбырын салу жобасын жүзеге асыруымыз керек. Оған тиісінше қаражат тарту қажет болады, соның ішінде халықаралық қаржы институттарынан да. Бұл 2,7 миллион адамды газбен қамтамасыз етумен қатар, шағын және орта бизнестің жаңа өндірістерін ашуға мүмкіндік береді. Сонымен бірге, экология жақсарады. Газға көшу тек Астананың өзінде зиянды қалдықтардың ауаға таралуын 6 есеге немесе жылына 35 мың тоннаға азайтады. Бұл жобаны жүзеге асыру әрі қарай өзге өңірлерді де газбен қамтамасыз етуге мүмкіндік береді», - деді Мемлекет басшысы.

Сонымен қатар, Елбасымыз бес бастаманы жүзеге асыруға қаншалықты қаражат жұмсалатынын мәлімдеген болатын. «Атап айтатын болмақ, мұның бәрі мемлекет үшін арзанға түспейді. Бес әлеуметтік бастаманы жүзеге асыру үшін шамамен 2,6 триллион теңгеден астам қаражат бөләну көзделіп отыр. Бұл – өте көп қаражат, біздің халқымызға, олардың болашағына арналған тікелей инвестиция. Мұндай әлеуметтік саясат әлі де жалғасын табатын болады», - деді Елбасы. «Ең маңыздысы: мұның барлығы әрбір қазақстандықтың жағдйын жақсарту үшін бағытталған әрі күллі қоғамға арналған. Бұл – жалпыұлттық жоба. Жергілікті жерлерде Ассамблея мүшелері бұған белсене қатысып, олардың орындалуын «Нұр Отан» партиясымен бірлесе бақылауға алуы керек», - деді Елбасымыз [4, 36 б.].

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев бұл жаңа қадамдар бүкіл қазақстандықтарға, еліміздің барша азаматтарына игі әсер ететінін айтты. Қоғам өз тағдырын Қазақстанмен тығыз байланыстырып, болашағын жоспарлаудың тың мүмкіндігіне ие болады. Сондай-ақ, Ұлт көшбасшысы бағдарламаны заңдық тұрғыдан бекіту қажеттігін де алға тартты. Оны іске асыру «әлеуметтік мемлекет» туралы конституциялық норманы жаңа, нақты мазмұнмен байыта түседі.

Бірнеше аналитиктердің осы бастамаға байланысты пікірлерін қарастырып өтейік:

– Абдиуақап Кара, Түркия тарихшысы: «Елбасы ұсынып отырған бастамалар елдің әл-ауқатын көруші тұтқа болып табылады. Ел болашағы – жастар. Қазіргі сәтте жастарға қолдау көрсетіп, мемлекет тарапынан қолдайтын болсақ, болашақта сол азаматтап елдің дамуына бірден-бір себебін тигізушілер болады» - деп мәлімдеді.

– Люк Уэйлс, Ұлыбритания халықаралық бірлестіктер директоры: «Қазақстан табиғи ресурстарға бай мемлекет. Сіздерде мұнайда газда бар. Бірақ кез-келген мемлекеттің маңызды ресурсы адам болып табылады. Адам капиталының дамуы өте маңызды. Менің ойымша бұл мемлекетті жарқын болашақ күтіп тұр».

– Эльман Насиров, Әзірбайжан депутаты: «Президенттің бас бастамысын тарихи маңызы бар деуге болады. Қазіргі Қазақстан Республикасының экономикасына назар аударатын болсақ, бұл бастамаларды жүзеге асыру мүмкіндіктері бар деуге болады. Бұл бастамалардың маңыздылығы, ел халқы болашақтарының жарқын болатындығына, балаларының болашағының бар екендеріне сенімдікпен қарай бастаулары. Осындай шаралармен мемлекет өз халқын қолдай отырып, ел арасындағы бірлікке қол жеткізе алады» - деді [5].

Аналитиктердің пікірлерін қарастыратын болсақ, барлығы Қазақстан Республикасының экономикасының дамуына деген оң пікір білдіруде. Елбасымыздың ұстанған бағыты дұрыс бағыт юолып табылады. Жыл сайынғы жолдауларында, үндеулерінде

Елбасымыз еліміздің одан әрі дамуына бағыт бағдар беріп отырады. Сол бағдарламалардың орындалуы еліміздің дамуына ықпал тигізеді.

Қорытындылай келе, Елбасымыздың бұл бастамалары барлық қазақстандықтардың көптен аңсаған армандарына жол ашып, мүмкіндіктер берді. Көп отбасылар жаңа баспана алып жатса, кәсіпкерлер өз бизнесін жүргізуге мүмкіндік алды. Ең бастысы қоршаған ортаға зиян әкеліп отырған, улы газдардан құтылудың бастамасы елді мекендерді газбен қамту. Қоршаған ортамызды қорғауымыз керек, өйткені ауамыз лас болса ол ең бірінші адамға әсер етеді, түрлі дерттердің себебі болады.

Президентіміздің бұл үндеуі халқымыздың бірлестігін көрсетеді. Адамзат үшін әлемдегі ең қымбат зат ол жеке баспанаға ие болу. Үй – тек қана тұратын жер емес, ол құндылықтарға толы әр адамның жеке әлемі болып табылады. Қоғамымыздың жағдайын жақсарту үшін Елбасымыз әр-түрлі тәсілдерді қолдана отырып, ықпал жасап келеді. Елбасымыздың үндеуінің мәні оның нақтылығында.

Елбасымыз ұсынып отырған стратегиялық бағыттарды ұстанып, бірігіп әрекет ететін болсақ, жарқын болашағымызға күмәнім жоқ!

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Жолдыбай БАЗАР және т.б., Елдігіміздің бойтұмары – ел бірлігі. «Егемен Қазақстан», 30 апреля 2018 г.
2. Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың «Президенттің бес әлеуметтік бастамасы» атты халыққа ҮНДЕУІ. «Егемен Қазақстан», 06 марта 2018 г.
3. Аминов Т.М. Инициативы Елбасы – забота о благе народа. Портал «История Казахстана», 14 марта 2018 г.
4. Қазақстан Республикасының ресми сайты.
5. <https://strategy2050.kz/news/51099/>

Ғылыми жетекшісі: доцент, Тулебаева Меруерт Кенжебаевна
fjpc11@mail.ru

УДК
327

Беркенов Арман Аканович,
магистр военного дела и безопасности, докторант Академии КНБ РК,
ara.ararat@gmail.com
Алматы, Казахстан

ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ ГОСУДАРСТВА (на примере США)

Abstract: This paper argues that the assessments produced by U.S. Intelligence Community can be an effective tool to inform executive branch decision-making in the context of foreign policy. One question that arises is that ‘intelligence is politics’. Decision makers demand and depend on information and insights from intelligence community. Due to the unique circumstances of U.S. intelligence officers, diplomats, and policymakers often working side-by-side it seems that the State Department has the primary role in developing and implementing foreign policy, but in fact intelligence community has it.

Keywords: information, intelligence, diplomacy, decision makers, foreign policy, the Department of State.